

Το τελετουργικό της αγιοκατάταξης κατά τον Οικουμενικό Πατριάρχη Φώτιο Β΄

Ορθοδοξία / Αγιολογία

Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Τσέτσης, Μόνιμος Αντιπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Έδρα του Π.Σ.Ε.

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2ceMyZ9>]

Η μη ύπαρξη όμως επίσημα αναγνωρισμένων αγίων στη Ρουμανία, φαίνεται να οφείλεται όχι τόσο στην έλλειψη προσώπων που διακρίθηκαν για την αγιότητα του βίου τους στο ρουμανικό χώρο, όσο στο γεγονός ότι η Εκκλησία Ρουμανίας συνέδεε το θέμα της επισήμου αναγνώρισεως ρουμάνων αγίων, με το θέμα της ανυψώσεώς της σε Πατριαρχείο, έχοντας προφανώς μια αντίληψη περί αναδείξεως αγίων στην Ορθόδοξο Εκκλησία, επηρεασμένη από τη διαδικασία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, ή την κατ' απομίμηση αυτής, πράξη της Εκκλησίας της Ρωσσίας.

Ως προς το σημείο αυτό, ο Μητροπολίτης Ολτενίας Νέστωρ είναι κάθε άλλο παρά ασαφής. Διότι, ενώ αναγνωρίζει ότι ο Ορθόδοξος ρουμανικός λαός ανέκαθεν

έδειχνε μια βαθειά και γνήσια ευσέβεια απέναντι στους ήρωες της πίστεως, χωρίς να υπάρχει οποιαδήποτε επίσημη εκκλησιαστική αναγνώριση, δεν παραλείπει να προσθέσει ότι «οι πρώτες επίσημες αναγνωρίσεις ρουμάνων αγίων, έγιναν στις μέρες μας όταν η Αυτοκέφαλος Εκκλησία της Ρουμανίας ήταν πλέον σε θέση να αναλάβει μια τέτοια πρωτοβουλία», δοθέντος ότι «η υπαγωγή της Ρουμανικής Εκκλησίας στο Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν ευώδωνε τη λήψη πρωτοβουλιών επισήμου κανονισμού αγίων»[8]. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο ότι το από 10 Νοεμβρίου 1930 γράμμα του Πατριάρχου Βουκουρεστίου προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη, αποστέλλεται πέντε μόλις χρόνια μετά την αναγνώριση της Εκκλησίας Ρουμανίας ως Πατριαρχείου, εν όψει προφανώς της επισήμου ανακηρύξεως ρουμάνων αγίων.

Ανταποκρινόμενος στο αίτημα του Πατριάρχου Βουκουρεστίου, και με βάση μια έκθεση της Συνοδικής Επιτροπής επί των Κανονικών Ζητημάτων, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Φώτιος ο Β΄, πληροφορούσε ότι «προκειμένου περί της αναγνωρίσεως και κατατάξεως εις τον χορόν των Αγίων της Εκκλησίας των υπό του Θεού δεδοξασμένων προσώπων», στην Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως εφαρμόζονταν οι εξής γενικές αρχές:

«α) Η εξέλεξις των στοιχείων της αγιότητος οφείλει γίνεσθαι διά Συνόδου, συγκροτουμένης εξ απάντων των Μητροπολιτών, Αρχιεπισκόπων, Επισκόπων και οφικιάλων κληρικών της οικείας Εκκλησίας,

β) Η εξέλεξις περιττεύει περί των ιερών εκείνων προσώπων, άπερ η γενική εκκλησιαστική συνείδησις ποιμένων και ποιμαινομένων ανεγνώρισεν ως αγίους και

ως τοιούτους επί μακρόν ήδη χρόνον τιμά και γεραίρει. Των ιερών τούτων προσώπων των σιωπηρώς μέχρι του νυν ως ηγιασμένων και δεδοξασμένων παρά Θεού τιμωμένων γίνεται μόνον τυπική αναγνώρισις υπό της Εκκλησίας κατά τα ανωτέρω.

γ) Κατά την ανακήρυξιν γίνεται σχετική εκκλησιαστική πράξις, περί ης ως δείγμα τι δύναται χρησιμεύσαι η εν αντιγράφω έγκλειστος ώδε πράξις του καθαγιασμού του Αγίου Γερασίμου του Νέου, του γενομένου επί του μακαρίου Πατριάρχου Κυρίλλου του Λουκάρεως κατά τας αρχάς του ΙΖ' αιώνας.

δ) Η πράξις της ανακηρύξεως υπογράφεται πανηγυρικούς εν τω ναώ, γινομένης της προσηκούσης εκκλησιαστικής τελετής ως εξής: Κατερχομένης δηλ. απάσης της Συνόδου εις τον ναόν και τιθέμενου εν τω μέσω του Ευαγγελίου, ψάλλονται τα τροπάρια «Ευλογητός ει, Χριστέ ο Θεός ημών...», «Ότε καταβάς...» κτλ. Είτα αναγινώσκεται και υπογράφεται υπό πάντων των της γενικής Συνόδου μελών, άτινα παρίστανται, η πράξις της αγιοποιήσεως, αμέσως δε μετά τούτο ψάλλονται τα τροπάρια «Άγιοι μάρτυρες οι καλώς αθλήσαντες...», «Τας αλγηδόνας των Αγίων, ας υπέρ σου έπαθον...», «Των εν όλω τω κόσμω μαρτύρων σου ως πορφύραν και βύσσον τα αίματα...».

ε) Ευκαίρως περί των αξιολογωτέρων εκ των ανακηρυχθησομένων αγίων συντάσσεται, ως εικός, και ιδιαιτέρα ανάλογος ακολουθία προς χρήσιν εν ταις εκκλησίαις εντός του πλαισίου της υμνολογίας και τελετουργίας των Ορθοδόξων Εκκλησιών.

στ) Επίσης αναγκαία εστί η ανακομιδή των λειψάνων, αν ταύτα σώζωνται, και το χρίσμα αυτών δι' Αγίου Μύρου, κατά την ανακομιδήν δε των λειψάνων συνήθεις εισί παννυχίδες και λειτουργίαι πανηγυρικάι»[9].

Σχολιάζοντας το ανωτέρω γράμμα με κάποια αυστηρότητα, ο Α. Αλιβιζάτος, παρατηρούσε ότι, εξαιρουμένου του β' σημείου του, που αναφέρεται στο περιττό της εξελέξεως των στοιχείων αγιότητος, προκειμένου για πρόσωπα που ήδη τιμώνται από τη γενική εκκλησιαστική συνείδηση, τα λοιπά στοιχεία του γράμματος αυτού, είναι άγνωστα στην αρχαία παράδοση της Εκκλησίας, μερικά δε από αυτά, όπως η χρίση των ιερών λειψάνων με Άγιο Μύρο, είναι ερανισμένα από την πράξη της Ρωσικής Εκκλησίας[10].

Όσο όμως και αν η άποψη αυτή έχει κάποια δόση αλήθειας, μια προσεκτική «ανάγνωση του προς τον Πατριάρχη Βουκουρεστίου γράμματος του Οικουμενικού Πατριάρχου, καθώς και μια ανάλυσή του, υπό το φως της εκθέσεως της Συνοδικής Επιτροπής επί των Κανονικών Ζητημάτων, για την οποία έγινε ήδη λόγος, μας

οδηγούν στο συμπέρασμα ότι αυτό δεν παρεκκλίνει από την παράδοση της Εκκλησίας, αλλά στην ουσία του βρίσκεται σύμφωνο προς την αρχαία πράξη της.

(συνεχίζεται)

[8] Νέστορος Όλτενίας, μν. εργ., σελ. 46.

[9] Βλ. Ορθοδοξία, ενθ. άν..

[10] Α. Άλιβιζάτου, μν. έργ., σελ. 43 εξ. Τη χρήση Αγίου Μύρου κατά την ανακομιδή των λειψάνων αγίων αναφέρει και ο Αρχιμ. (νυν Μητροπολίτης Σουηδίας) Παύλος Μενεβίσογλου, έχων υπ' όψη το συγκεκριμένο αυτό σημείο του Γράμματος του Πατριάρχου Φωτίου Β'. Βλ. Π. Μενεβίσογλου, Το Άγιον Μύρον εν τη Ορθοδόξω Ανατολική Εκκλησία, Ανάλεκτα Βλατάδων 14, Θεσσαλονίκη 1974, σελ. 226. Ως προς το θέμα όμως της χρίσεως των λειψάνων με Άγιο Μύρο κατά την ανακομιδή τους, φαίνεται ότι σφάλλουν τόσο ο συντάκτης του Πατριαρχικού Γράμματος, όσο και ο Α. Άλιβιζάτος, η δε πλάνη τους οφείλεται ενδεχομένως σε παρερμηνεία της περιγραφής ανακηρύξεως αγίων στη Ρωσσία, που κάμει ο J. Bois στο «Λεξικό της Καθολικής Θεολογίας», και την οποία είχαν προφανώς υπ' όψη τους αμφότεροι. Ο Bois αναφέρει συγκεκριμένα ότι κατά τη Λιτή της παραμονής της ανακηρύξεως του αγίου, και έπειτα από την περιφορά του ι. σκήνους γύρω από το Ναό, αρχίζει η «προσκύνηση των ιερών λειψάνων, την οποία ακολουθεί το χρίσμα, το οποίο δίνεται συνήθως σ' αυτό το σημείο της ι. ακολουθίας... Ο Ναός παραμένει ανοικτός όλη τη νύκτα, οι δε πιστοί προσερχόμενοι προσκυνούν τα ιερά λείψανα και χρίονται με έλαιο που καθαγιάζεται κατά την τελετή». Βλ. J. Bois, Canonisation dans l' Eglise Russe, εν A. Vacant - E. Mangenot, Dictionnaire de Theologie Catholique, Τόμ. II/2, Paris 1932, σελ. 1672. Στην εν λόγω περίπτωση πρόκειται μάλλον περί ελαιοδοσίας, (όπως συμβαίνει και σήμερα στη Ρωσσία κατά τις Λιτές μεγάλων εορτών, όπου οι πιστοί χρίονται με το ευλογημένο έλαιο της αρτοκλασίας), και όχι περί καθαγιασμού των ιερών λειψάνων με Άγιο Μύρο. (Για την αρχαιότατη αυτή πράξη της ελαιοδοσίας και της χρίσεως των πιστών με έλαιο από την κανδήλα της εικόνας ενός αγίου, βλ. εν Χρυσοστόμου Θαυμακού, Το έλαιον εξ επόψεως τελετουργικής, εν Εκκλησία, 37 (1960), σελ. 409). Η φράση του Bois «Veneration des reliques, accompagnee de l'onction qui se donne ordinairement a ce moment de l'office», θεωρήθηκε φαίνεται ότι δήλωνε τη χρίση των λειψάνων με Άγιο Μύρο. Εξ άλλου, όπως μαρτυρεί ο Golubinski, περιγράφοντας την ανακήρυξη ως αγίου του Επισκόπου Βορονέζ Τύχωνος (1874), τα μετακομιζόμενα λείψανα του αγίου απλώς ραντίζονται με αγιασμό, κατά τη στιγμή που τοποθετούνται στη λάρνακα, όπου θα φυλάσσονται στο διηνεκές. Βλ. E. Golubinski, μν.έργ., σελ. 512. Πρέπει να σημειωθεί μολαταύτα ότι κατά τα εγκαίνια ναών, ο προεξάρχων Αρχιερεύς επιχέει Άγιον Μύρον στα ιερά λείψανα που τοποθετούνται στην καθαγιαζόμενη Αγία Τράπεζα. Βλ. Ακολουθία εις Εγκαίνια Ναού, Μέγα Ευχολόγιον, έκδ. Μ. Σαλιβέρου, Αθήναι (χωρίς χρόνο εκδόσεως), σελ. 241.

<http://bitly.com/2cNVXYi>